

הלכות שבת סימן שנה

ביאורים ומוספים

[משנב ס"ק יב]

דבדו אין צריך לעשות נקב בין שאינו אלא להקרב בעלמא, ויכול למלא אפילו שלא במקום הדין⁽¹⁵⁾.

15) כזה וכו', ומקור דין זה ציין השעה"צ שהוא מדברי השו"ע הרב (ס"ג), ומבואר שם שאין צריך כלל למלאות דוקא סמוך לזיו, אלא כיון שעשה היכר זיו במקום אחד מותר למלאות מכל מקום בספינה. והוסיף שם [במסגרת] שלשית שמוטרת

לטלטל מרשות היחיד לכרמלית רק אם הניח באמצע במקום פטור, אבל אם לא הניח אלא שמוטלטל דרך אזור מקום פטור אסור [ראה להלן ס"ק ל], אם כן אסור להכניס את המים לספינה על ידי היכר זיו גם אם דופני הספינה גבוהים י' טפחים, אלא צריך תחילה להניח את הדלי על גבי הזיו שהוא מקום פטור, ומשם להכניס לספינה.

ובדעת הרמב"ם (פ"טו מהל' שבת ה"ב, שמקור דין זה הוא מדבריו כמבואר בב"י) נחלקו האחרונים, התוספת שבת (ס"ק ח) למד בכונת דברי המגיד משנה שלדעת הרמב"ם צריך להניח את הדלי על גבי הזיו, וכן סובר הבית מאיר (כאן) במסקנתו אחר שמצא כן בתשובה לרמב"ם, והפמ"ג (א"א ס"ק ז) למד בדעת הרמב"ם שאם עשה זיו מותר להכניס מים לספינה אפילו בלי להניחם תחילה על גבי הזיו, משום שהזיו מועיל להיכר, וכן כתבו הערוך השלחן (ס"ו) והחזו"א (א"ח סי' קג ס"ק יז). וכן משמע מסתימת דברי המשנ"ב כאן, שכתב שיכול למלאות אפילו שלא במקום הזיו, ומשמע שבכל אופן אין צריך להניח על גבי הזיו, אף על פי שלהלן (ס"ק ל) נקט להלכה כשיטה שאוסרת לטלטל ברשויות דרבנן דרך מקום פטור אם לא הניח במקום הפטור, והיינו משום שכשיש היכר זיו מותר להכניס מכרמלית לרשות היחיד דרך מקום פטור אפילו בלי להניח במקום הפטור.

[משנב ס"ק טו]

דיכול להניח עצמות וקלפין על ראש הדפן בעביו והם נפלין לים⁽¹⁶⁾.

16) וכתב החזו"א (א"ח סי' קג ס"ק יח), שמוותר דוקא אם שופך מים או מניח עצמות וקלפין על עובי דופנו שהוא רשות היחיד, אבל על פני דופנו אסור, מפני שהדופן דינה ככרמלית, וכמו ששינוי (שבת ז, א) שהוורק דבילה על כותל העומד ברשות הרבים ונדבקה שם היא זה חייב, כיון שדין הכותל כרשות הרבים.

[משנב ס"ק יז]

ויש מתיירין אם הם של אדם אחר, דלא תשיגין דלמא נפילין⁽¹⁷⁾.

17) מבואר מדבריו שלמד ששתי השיטות נחלקו אם חוששים שמא יפול החפץ למים שהם כרמלית ויבוא ליטלו משם, ולכך יש לאסור לטלטל מספינה לספינה גם אם שתי הספינות הן של אדם אחד, או שאין חוששים לכך, ולכן אין לאסור [אפילו כשמעביר למטה מ' טפחים] אלא כשהספינות הן של שני בני אדם, שכיון שהן

עשויות להתרחק זו מזו אינם יכולים לעשות עירוב חצרות מזו לזו. והחזו"א (א"ח סי' צח ס"ק ז) תמה עליו, שלשיטה הסוברת שיש לחוש שמא יפול, למה התיר הרמ"א כשהספינות גבוהות י' טפחים מן המים, הרי גם באופן זה יש לחוש לדבר, ולכך פירש שלשתי השיטות אין חוששים שהחפץ יפול, וטעם השיטה האוסרת הוא משום שנמצא מטלטל מרשות היחיד לרשות היחיד דרך כרמלית.

[משנב ס"ק כ]

קאי גם על ההתיר דגבוהים עשרה אף קשאנים קשורות⁽¹⁸⁾.

18) מבואר בדבריו שלשיטה זו אם הספינות הן של שני אנשים ומחיצות הספינות גבוהות י' טפחים מן המים, הרי הם יכולים לערב ביניהם גם כשאין קשורות זו לזו. והחזו"א (א"ח סי' צח ס"ק ז) תמה על כך, וכתב שדבר פשוט הוא שאם אינן קשורות לא מועיל עירוב, וכמדומה שלא נחלק בזה אדם מעולם.

[ביה"ל ד"ה אלא אם כן קשוחת]

אף הרא"ש פ"ק קמא דערובין הביא דדוקא קשאנים קשורות⁽¹⁹⁾.

19) משמע מדבריו שנחלקו בנפסקו בשבת אפילו כשדפנות הספינות אינן גבוהות עשרה [שצ"ח מחלוקת זו על דברי הרמ"א שדיבר בלמטה מעשרה]. והחזו"א (א"ח סי' צח ס"ק ז) תמה, שאם אינן גבוהות עשרה אסור לטלטל ביניהן גם לדעת הרא"ש, כיון שנמצא מטלטל מרשות היחיד לרשות היחיד דרך כרמלית. וביאר שמחלוקת הראשונים היא דוקא כשמחיצות הספינות גבוהות מן המים עשרה, ובאופן זה אם הן של אדם אחד לכל הדעות מותר לטלטל אפילו אחר שנפסקו.

20) ולפי שיטת הרא"ש, אם נקשרו בשבת חל העירוב אף שמבעוד יום לא חל, כיון שבשבתות הקודמות היה עירוב, והעירוב חוזר וניער.

והנה הביה"ל כאן כתב שאין להקל בדברי הרא"ש, ולכאורה זה סותר למה שכתב לקמן (סי' שעד ס"א ד"ה ואפלו) שאין לדחות את דברי הרא"ש מהלכה אחרי שרבים מהאחרונים העתיקו דבריו. אמנם בדברי הרא"ש מבוארים שני חידושים, א. שאם עירב לכמה שבתות ונסתם הפתח בחול ונפתח באמצע השבת, אומרים שהעירוב חוזר ונערך כיון שחל בשבת שעברה, ב. שאם נפסקו הספינות באמצע השבת אומרים הותרה אפילו שכעת יש ביניהן כרמלית. ובסי' שעד ששם מדובר בנרון הראשון, היקל המשנ"ב כהרא"ש, וכאן בסי' שנה שמדובר בנרון השני, החמיר.

[משנב ס"ק כא]

שעל-פני הפנים⁽²¹⁾.

21) בצורת בית הכסא הנדון בסעיף זה ובסעיף ג, כתב החזו"א (א"ח סי' קג ס"ק יח) שהיו לו שוליים ובשוליים היה נקב, אבל אם אין לו שוליים יש רק דף לישיב עליו ודף זה חרוק ג' טפחים מהדפנות וגם הפרוץ מרובה על העומד, באופן זה מותר להתפנות שם אפילו אם לא עשו מחיצה כלל, כיון שגם בתוך המחיצות הוא כרמלית, ואם כן הוא מוציא מכרמלית לכרמלית. [ובמה שמבואר מדבריו שאם העומד מרובה על הפרוץ נחשב רשות היחיד גם אם הדף חרוק ד' טפחים מהדפנות, ראה בדבריו (שם סי' סח ס"ק יד) שהסתפק אם עומד מרובה בקרקעית כשאינה שלימה מועיל להשלימה על ידי עומד מרובה לכיוון המחיצות].

הלכות שבת סימן שנה

באר הגולה רז

ד שבת ק"ח פן נהבי
התוספות והרא"ש
על זה דמתן בור
שפיו שפי צמצות
וכו בערוכו פ"ו
טו מרדכי פסק י"א
דשבת והנהו פסק
טו מהלכות שבת
י שם במרדכי

דָּרָךְ * אֲוִיר מְקוּם־פְּטוּר הוּא מְמַלֵּא * וְסָגִי בְּהֶבֶר זֵיו. 'וּמִיָּמִינוּ (יג) יָכוֹל (ט) לְשַׁפֵּךְ (יד) עַל דֶּפְנֵי הַסְּפִינָה וְהֵם יוֹרְדִים (טו) לָגֹם, דְּבִינֵן דְּלֹא זָרֵק לְהוּ לְהַדְיָא לָגֹם אֲלֵא מִכְחוּ הֵם בְּאִים, כְּחוּ בְּכַרְמְלִית לֹא גָזְרוּ: הֵגה (טז) וְעַן לְקַמֵּן סוּף סִימָן שֶׁנֶּזְו. שְׁמֵי סְפִינּוֹת זֹו אֲצֵל זֹו, אֲסוּר לְטַלְטֵל מִזֹּו לְוֹ (יז) * אֲלֵא־אִם־פֶּן (יח) זֹו כְּזֹו אוֹ אֲלֵא־אִם־פֶּן הֵם (יט) גְּבוּהִים מִן (י"א) הַמַּיִם עֲשֶׂוּהָ, (כ) * וְצִרְיָכִים לְעֵרֵב בְּיַחַד אִם הֵם שֶׁל שְׁנֵי בְנֵי־אָדָם (מרכ"י פ' הוורוק): ב' הַבֵּית־הַכֶּסֶּא (כא) שְׁעַל־פְּנֵי הַמַּיִם, מִתֵּר וְעַל־יְדֵי מַחֲצֵה תְלוּיָהּ, וּבִלְבָד שֶׁתְּהֵא (כג) עֲשִׂוּהָ (כד) לְהַתִּיר, אֲבָל הַעֲשִׂוּהָ לְצַנִּיעוּת בֵּית־הַכֶּסֶּא בְּלָבָד לֹא מִהְיֵי ט' וְאִם עֲשֶׂה (כד) דָּךְ אוֹ קִנְה (יג) פְּחֹת מְשַׁלְשָׁה שֶׁתִּפֵּל הַצּוּאָה עָלָיו

באר היטב

והאי מלמא שכתב פאן וועשה בו נקב כו' הוא שלא בדקדוק אלא ממלא בהדיא מן המים לסיפנה, וכ"כ הרמב"ם ו"ל: אכל אם הוא למעלה מ' מוציא זיו פל' שהוא וממלא, שמה' דרך מקום פטור ממלא וכו', הרי שלא זכרו פאן שיעשה נקב בדיו כמ"ש ברישא כשהוא בתוך י', אלא ודאי הפנה שדרך אורי מקום פטור ממלא בקרא, ע"ש. וכ"כ הב"ח: (ט) לשפך. וה"ה לזקק עצמות וקלפין, ראב"ן. וכ' בט"ז: נ"ל דזה קאי אאין גבוה י' בדפני הספינה דצריך מקום ד', אכל לשפך א"צ זיו כלל

משנה ברורה

למלא (ט) אפלו שלא במקום הדיור: (יג) יכול לשפך וכו'. רוצה לומר, דאין מחזק לשפך שופכיו דהנינו מי (י) רחיצת כוסות וקערות וכהאי גוונא] בתוך הדף של ארבע על ארבע שעשהו למלאת המים דרך בו, אלא יכול לשפך על דפני וכו', ויבנה אין חלוק בין אם דפן הספינה גבוה עשנה טפחים מעל המים (י"א) או לא; ואפלו לא היה לו דף מיוחד של ארבע על ארבע (י"ב) וגם לא עשה זיו כלל, אפלו כחו: שרי לשפך שופכיו על דפן הספינה ממש כיון דאין פאן אלא כו' (יד) על דפני. דאם שופך קצת רחוק מן הדפן, הוי זורק מרשות היתיד לכרמלית ממש. (יג) אכל זהו דוקא בשאין הדפן גבוה עשנה מעל המים, דאם יש בו גבוה עשנה ואינו רוצה לשפך על הדפן, כגון שהם סרוחים והריח יגנס לתוך הספינה ורוצה לשפך מרחוק לכתל שרי, אף בלבד שעשהו על-פלפנים זיו להקבר: (טו) לים. והוא הדין היכול להניח עצמות וקלפין על ראש הדפן בעביו והם נופלין לים: (אחרונים): (טז) ועין לקמן. דשם כתב דלא בכל כרמלית כחו מתר, עין שם: (יז) אלא אם כן קשורות. דקשאותן קשורות, אף על-פי שהן סמוכות זו לזו, מקל מקום ששויות להתרחק זו מזו ונתמצא כרמלית מפסקת ביניהן, ויחשיבן דלמא נפיל ואתי לאהוי מפסקת לרשות היתיד, ומטעם זה, אפלו שפני הספינות (ש) הם של (י"ד) אדם אחד, גם כן אסור. (טו) ויש מתירין אם הם של אדם אחד, דלא חשיבן דלמא נפילי' וכו', ורק בשעה של שני בני אדם אסורין קשאותן קשורות זו כזו, דכיון שעשוין לנוד ולהתרחק זו מזו לא מהני חוט, ובלבד שיהא חוט חזק שייכל להעמידן שלא יתפרדו זו מזו: (יח) זו כזו. וצריך (טו) שלא יהא ביניהם ארבעה טפחים: (יט) גבוהים מן המים עשנה. דאז מתר אפלו אינם קשורות, משום דקמטלטל מרשות היתיד לרשות היתיד דרך אורי מקום פטור. ואף על-יבד דמושיט אסור בדיוטא אחת אפלו למעלה מעשנה, כמו שכתוב בסוף סימן שמו, ה"כ אורי (י"ח) בשפתי דיוטות זה כנגד זה, דאפלו למטה מעשנה הוא רק אסור דנכון, ולמעלה שרי לגמרי להושיט, (י"ח) או דאורי בזורק: (כ) וציריכים לערב. קאי גם על ההתר דגבוהים עשנה אף בשאיןם קשורות: (כג) ובספר בית מאיר חולק על זה, ודעתו, דקשאותן קשורות, מפנין שטעמיהן להתפרד, אף אם הם גבוהים עשנה, אם הם של שני בני אדם, אסורים בטלטול מזה לזה ואין ערוב במזיל בהם: ב' (כא) שעל פני המים: (כ"ב) ויש שסומך לים או לנהר: (כ"ג) על-ידי מחיצה תלויה. שגבוה עשנה טפחים אף שאינה מצנע למים, וכנ"ל: (כ"ד) עשנה להתיר. לפנות שם בשבת, כגון שיעשהו למטה סביב לצד המים, דמה שנעשית למעלה, לצניעות עבדיא: (כ"ד) דף או קנה פחות

שער הציור

(ט) הגר"ז, וכדמות ראיה לזה מקשה הגמרא שבת ק' עמוד ב' לרבה בר רב הונא ולרב חסדא שופכין דידה היכי שדי להו' וכו', עין שם, משמע דלרב הונא ניתא ששופכן שלא במקום היו: (י) רש"י. והוא הדין להשתין ולעשות צרכיו על דפן הספינה (אחרונים): (י"א) ט"ז: (י"ב) שם: (י"ג) שם ופשוט: (יד) לבוש ואלה רבה ותיי אדם: (טו) פן משמע ממגן אברהם וחספת שבת והגר"ז: (טו) מגן אברהם ושי"א. והשעם, פדי שלא יהא כרמלית מפסיק ביניהן: (י"ז) אלה רבה ובית מאיר. ובמגן אברהם תרין, משום דכאן בספינה, למטה הוא רק כרמלית, ולכן לא גזרו כלל למעלה: והאלה רבה שגיי עליו, דלענין מושיט אין נפקא מינה כלל בין למטה מעשנה או למעלה מעשנה ורף בכרמלית אסור למעלה מעשנה: (י"ח) וכן משמע במבאר הגר"א שפטרש כן, ובהיה דיסמן שג סעף א:

הלכות שבת סימן שנה

קדם שתפול למים, אינו צריך מחיצות, דהנה לה כחו בכרמלית ושרי; יהוא הדין אם בית-הכפסא עשוי כן שהצואה נופלת על צדי הכתל ואחר-כך מתגלגלת ונופלת למטה בכרמלית. ואם (כה) נשבר הדף בשבת, מותר, משום דגדול כבוד הבריות: ג אם בית-הכפסא בולט חוץ לחומת העיר וצואה נופלת בחפיצה שסביב העיר, שיש בה יותר מבית סאתים (כו) שהוא פרמלית, (כז) "אינו מותר על-ידי מחיצה תלויה, שלא התירו אותה אלא במים, (כח) אכל על-ידי דף שרי, דכחו שרי בכל פרמלית: הגה ויש אומרים, דאם בית-הכפסא (כט) למעלה מעשרה, שרי בכל ענין, דהא מוציא מרשות-היחיד לכרמלית דרך מקום-פטור. (ל) ועין לעיל סימן שמו דיש חולקים. ויש אומרים, דאם היה שם (לא) צואה מבעוד יום, שרי בכל ענין, דהא (לב) הצואה הני מקום (יד) פטור, דלא דרסי בה רבים (מדרכי פרק הורוק). ועין לעיל סימן שמה דיש חולקין וסבירא להו דאין מקום-פטור בכרמלית. (לג) ולפי מה שנתבאר לעיל סימן שמה דאין מקום-פטור ברשות-היחיד לכלי עלמא, בית-הכפסא הנומד בין שני בתים, (לד) אסור לפנות שם אם לא ערכו יחד ולא עשו לו תקון מבעוד יום, (לה) כמו שנתבאר סעיף ב, דאז שרי, דלא הוי אלא כמו חצר שאינה מערבת, (לו) כדלקמן סימן שנו. *ועין לקמן סימן שנו סעיף ד (יט). וכל זה דוקא לכתחלה, אבל בדיעבד (לו) ששכחו ולא ערכו, מותר, (לה) דגדול כבוד הבריות (הגהות מרדכי ור"ס). הולכי ספירות נהגו לעשות צרכיהן (לט) מן המשוטה לים, דהואיל והמשוטה אינה גבוה עשרה, אף-על-פי שרחבה ארבעה, אינה אלא פרמלית, ומוציא מפרמלית לכרמלית (כ"י בשם א"ח): ד (מ) ימים שאין (טו) צמקים עשרה טפחים, אין להם דין מים להתיר (מא) לשפך בהם במחיצה תלויה: הגה וכל-שכן אם יבשו המים,

באר היטב

משלשה. פ"י סמוך לזקב, דאז הוי כבודו ותי חורי רה"י, מרדכי. ועין סי' בהג"ה: (יז) פטור. דאינה רחבה ד', ומרי שפמנה ממש על הצואה, ואע"פ

משנה ברורה

משלשה. הינו, (יט) שהם פחות משלשה סמוך לזקב דהוי כבוד, והוי חורי רשות-היחיד דהוא ברשות-היחיד, ונאפל מרשות-היחיד לרשות-היחיד; ואף-על-גב שנופל משם אחר-כך למטה דהוא פרמלית, כחו בכרמלית לא נגזרו: (כה) נשבר הדף בשבת וכו'. ורצה לומר, שנושבר (כ) בשבת גופא שאי אפשר לתקנו, ולכך מותר לפנות שם לאותו שבת: ג (כו) שהיא פרמלית. ורצה לומר, שאף שהחפירה

באור הלכה

סבא לגמרי וסובר דאינו תלוי כלל זה בנ"ט. דהיא דהאסור הוא משום חסרון ערוב אין נפקא-מנה כלל מה שפסקים באמצע מקום-פטור, ולא עדיף זה מאלו הוי שמי רשיות סמוכות זו לזו לכמר"א: * ועין לקמן סימן שנו סעיף ד. ורצה לומר, דשם מבאר נמי בשלחן-ערוך לאסור, ולאפוקי מדעת הר"י מקנין שהובא שם בבית-יוסף שפירא בזה, אמןם כספר בית-מאיר מסיק להלכה מדעת הר"י מקנין, אם ירדע לו שהוא גבוה שלשה ואינו רחב ארבעה טפחים, עין שם:

צמקה עשרה טפחים, בין שהיא מחוקת יותר מבית סאתים ולא הקפה לריה, דין פרמלית עליה, נמצא מוציא מרשות-היחיד לכרמלית: (כו) אינו מותר וכו'. אלא בעינן שהמחיצות יגיעו עד התקוע: (כח) אכל על-ידי דף. או קנה, או שהצואה נופל על צדי הכתל ואחר-כך מתגלגל ונופל בחפיצה, וכו': (כט) למעלה מעשרה. מן-הקציעות החפירה; והשעם, דאזיר למעלה מעשרה בכרמלית מקום-פטור הוא, ונמצא כשהוא נפקה, מוציא מרשות-היחיד לכרמלית (כל) דרך מקום-פטור: (ל) ועין לעיל סימן שמו וכו'. הינו בסוף סעיף א, דיש אוסרים להוציא מרשות-היחיד לכרמלית אפלו דרך מקום-פטור. ועין בבאור הגר"א שאמר דין בזה ודעתו, דאף אי נימא דברשיות דרבנן דרך מקום-פטור מותר, הינו דוקא בדין באמצע על המקום-פטור אבל לא בדלא נח, והוא הלא לא נח באמצע, וכעין זה מפקפק הבית-מאיר גם-כן על היש-אומרים הראשון ועין בספרו בסימן שמו וכן בכ"מ, וכן בספר מאמר-מרדכי בסימן שנו סעיף א דעתו גם-כן מדעת הגר"א הנ"ל, ותמה על דעת הש"ש אומרים הראשון: (לא) צואה מבעוד יום. ומרי (כב) שפמנה ממש על הצואה, ואף-על-פי שנופלת אחר-כך מן הצד שהוא פרמלית, שרי: (לב) הצואה הוי מקום-פטור. והא מסתמא (כג) אינה רחבה ארבעה. (כד) ואף דבעלמא קניא לן דפחות משלשה טפחים גבה בטל לגבי רשות שהוא עומד בו, והצואה מסתמא אינה גבוה שלשה טפחים? שאני הכא, דצואה שבבית-הכפסא בודאי לא דרסי לה רביס"ט, ועל-כן אינה בטל לרשות שבצדה והוי מקום-פטור: (לג) ולפי מה וכו'. כאן מתחיל הרמ"א לבאר דין אחר, אודות בית-הכפסא שהיה שני מקום החפירה שמתחיה לשני אנשים ולא ערכו ביניהם, וקאמר דבאן לא שני התר שכתב מתחלה דהצואה הוי מקום-פטור, כיון דהרשיות בעצמן רשות-היחיד הם, אין מקום-פטור ברשות-היחיד: (לד) אסור לפנות שם. מרי שמקום מושב בית-הכפסא היה שני לכל אחד לבדו כי היה מחיצה מפסקת ביניהם, אלא שהחפירה שמתחיה היה שני לשניהם, ולכך אסור, דמוציא מרשותו לקרקע שהפסיט, דאם גם מקום מושב שני להשתפס, אין כאן הוצאה מרשות לרשות ומותר בבית-מאיר וחיודשי רע"א, ע"ש: (לה) כמו שנתבאר סעיף ב. הינו תקון דרך או קנה, (כס) אבל תקון המחיצה תלויה אינו מועיל הלא שיוצרת על למטה: (לו) כדלקמן סימן שנו. סעיף ג בהג"ה, דשם מבאר (כו) דבחצר שאינה מערבת, לכלי עלמא מותר חזו: (לז) ששכחו ולא ערכו. או שלא היה לו באפשר לעשות תקון הנזכר [ח"א]: (לה) דגדול כבוד הבריות. שהתירו תכמים במקום שאין בו אסור דאורייתא: (לט) מן המשוטה לים. אבל מן הספירה לים וכלא תקון הנזכר בסעיף ב, לא. דהא מוציא מן רשות-היחיד לים שהוא פרמלית. ואם אי אפשר לה מפני איזה סבה אלא אם-כן יעשה צרכיו בספינה, מותר, דגדול כבוד הבריות [א"ר]: ד (מ) מים שאינם צמקים וכו'. קאי על סעיף א וב"ב: (מא) לשפך בהם. והוא הדין למלאת על-ידי מחיצה תלויה, והשעם, דכיון שאין בהם עשרה טפחים, כבבשה ומיא. ועין בב"ח ומגן-אברהם שחולקין על זה וסבירא להו דאין לחלק בזה, (מב) אם לא שרבים מהלכין שם על-ידי חסוק, דאז לכלי עלמא קרקע ומיא. ועין בבאור הגר"א שישב דעת השלחן-ערוך וכתב דבר זה תלוי (מג) בשיטת הראשונים,

שער הציור

(יט) אחרונים: (כ) הגר"א: (כא) כיון שיש איר מן-הקציעות החפירה עד בית-הכפסא מעט יותר מעשרה טפחים, נמצא פונע תחלה באור מקום-פטור: (כב) מגן-אברהם: (כג) מגן-אברהם: (כד) מחיצת-השקל, עין שם: (כה) בית-מאיר, וכו': בסעיף ג: (כו) הגר"א בכנת הרמ"א: (כז) פן משמע מהר"א שהובא בבית-יוסף וכן כתבו האלהי רבה ותקד"משה: (כח) הינו, דאף שחפרי הטוספות מוכח דלא כותה. הינו משום דאזלי לשיטתיה, אבל לדעת הגאונים אין ראיה, עין שם. והנה המעין ברא"ש פרק הורק יראה דדעתו דהא דאמרינן עושה מקום ארבעה וממלא' הינו מחיצות גבוהות עשרה, אם-כן על-כרחי גם הוא סבירא לה פדעת התוספות. ועין בהג"א שהביא ראה' מרש"י ערובין כ"ד צמור ב דסבירא לה פדעת השלחן-ערוך, וקשה, דהא גם רש"י

הלכות שפת סימן שנה

ביאורים ומוספים

[משנב ס"ק כד]

כחו בקרקמלית לא קְוָרָה²².

קולת מקום פטור, כיון שלגבי רשות של יחיד נחשבת רשות משותפת מדרבנן כמו רשות הרבים, וכיון שאין הכותל רחב ד' טפחים לא נתנו לו דין רשות הרבים. אבל הצואה שמונחת במקום ששייך לשניהם ומקום זה משמש לכל הרשויות סביביו, דינו של המקום כדין הרשות סביביו. ודעת הבית מאיר (ס"ג, וסי' שעה ס"ב) שיכל התקון רבנן כעין דאורייתא תקון, ואיסור זה של שליטת שתי רשויות לא חידשוהו חכמים אלא במקום שיש בו ד' טפחים.

והנודן למעשה לענין מקום פטור ברשות היחיד, הוא כלפי מקום הפתח שבין הבית לחדר המדרגות, וראה מה שכתבנו לעיל סי' שמו ס"ק כח.

[משנב ס"ק לח]

דמוציא מרשותו לקרקע שְׁתַּפְּיִים²⁷.

27 וכן פסקו השו"ע לקמן (סי' שעו ס"ד) והמשנ"ב שם (ס"ק כג) לגבי בית הכסא שבין שני בתים. ובטעם הדבר כתב בשעה"צ שם (ס"ק כה) בשם חידושי הרעק"א (על השו"ע כאן), שאסור להוציא מרשותו לרשות השותפים. ואף שפסק השו"ע לקמן (סי' שעב ס"א) שכלים ששבתו בחצרות מותר להוציאם מחצר לחצר, מ"מ אסור להוציא את הצואה ממקום מושב האדם לחצר השותפים, כיון שלבית הכסא הסמוך לבית יש דין בית. אמנם דעת החו"א (אורח סי' קג ס"ק כח), שגם בית הכסא שבבית דינו כחצר, וכדין בית התבן ובית העצים. ומטעם זה הניח החו"א דין זה בצע"ג. [וראה עוד במחלוקת זו מה שכתבנו לקמן סי' שסו ס"ק ב, וסי' שעב ס"ק א].

והמג"א שם (ס"ק ט) כתב, שהטעם שאסור להתפנות הוא משום שהצואה דינה ככלים ששבתו בבית שאסור להוציאם מחצר לחצר. והבית מאיר (כאן ס"ג) נחלק עליו, וכתב שאין על צואה שם כלי בית, וכן דעת החו"א (שם סי' צו ס"ק ה) שאין על צואה שם כלי בית עד היציאה מהגוף, ומותר להתפנות בבית הכסא שבחצר גם אם הצואה נופלת למקום שהוא רשות השותפים. ובשעה"צ שם (ס"ק כה) כתב בשם חידושי הרעק"א הנ"ל, שדברי המג"א נאמרו רק בבית הכסא שבין שתי חצרות, אבל באופן שדיבר שם השו"ע שבית הכסא עומד בין שני בתים, אסור אפילו אם לא נחשיב את הצואה לכלים ששבתו בבית, וכנ"ל שאסור להוציא מרשותו לרשות השותפים.

[והרשב"א (בעבודת הקודש בית נתיבות ש"ד פ"ט) כתב שמבית כסא הסמוך לחצר חבירו מותר להטיל מים לחצר חבירו, משום שבית הכסא אין דינו כבית, אלא דינו כאכסדרה ומרפסת שהן רשות אחת עם החצרות].

22 ולקמן (סי' שנו ס"ג) הביא הרמ"א שיש אומרים שגורו על כוחו בכרמלית שבתוך העיר, שמה יבואו להתיר כוחו גם ברשות הרבים, והמשנ"ב כאן לא ציין אם לשיטה זו יש לאסור גם כאן. והשו"ע הרב (סי"א) כתב, שלשיטה זו גם אם יעשה דף אין להתיר אלא בכרמלית שחוץ לעיר. אבל החו"א (אורח סי' קג ס"ק כח) כתב, שכאן יש להתיר אפילו לשיטה זו, כיון שלא איכפת לו שהצואה תישאר על הדף ולא תיפול למים, ודימה זאת לדברי השו"ע לקמן (שם ס"א) שמוותר לשפוך הרבה שופכין לחצירו שאין בה ד' אמות בימות הגשמים, כיון שאין כוונת השופך שישפכו המים לחוץ, ולא איכפת לו שהמים ישארו בחצר.

[ביה"ל ד"ה וצריכים]

וְסוֹבֵר דְּאִינוּ תְּלִי קָלָל זֶה בְּהָרָה²³.

23 וראה מה שכתבנו לעיל סי' שנג ס"א ד"ה וערבו.

[ביה"ל שם]

דְּלֹא עֲרִיף זֶה מֵאֵלֵי הַיָּם שְׁפִי נְשִׂיָּת קְמוּכֹת זו לזו לְגַמְרִי²⁴.

24 והחו"א (אורח סי' קג ס"ק ב) תמה על דבריו, שהרי עיקר דין הגמרא (עירובין פו, ב) שאסור להחליף ברשויות דרבנן, הרי נאמר לגבי דין כותל שבין שתי חצירות שלא עירבו ביניהן.

[משנב ס"ק לב]

דְּצוּאָה שְׁבִיבִית־הַכֶּסֶּא בְּנֻדֵּי לֹא נְרָסִי לָהּ רִבִּים²⁵.

25 אבל אם הצואה ברשות הרבים, מבואר בשו"ע לעיל (סי' שמה ס"י) שעד גובה ג' טפחים הרי היא כקרקע רשות הרבים.

[משנב ס"ק לג]

אֵין מְקוּם־פְּטוּר בְּרִשְׁוֹת־הַחֲצֵירוֹת²⁶.

26 ומה שמצינו בשו"ע לקמן (סי' שעב ס"י) לגבי כותל שבין ב' חצרות שאינו רחב ד' טפחים, שהמקום שעל גביו נחשב למקום פטור אפילו שהוא עומד בתוך רשות היחיד, תירץ המג"א (ס"ק טו) ששם הכותל בא לחלק בין הרשויות. וביאר המחצה"ש, שהטעם שאין מקום פטור ברשות היחיד הוא משום שהוא בטל לרשות שביצרו, אבל כותל זה שבין שתי חצרות שבא לחלוק ביניהן אינו יכול להתבטל אל החצרות. והחו"א (אורח סי' קג ס"ק כח) ביאר, שאם המקום פטור חלוק בשימוש מהרשות סביבו, וכמו בכותל שסביבו יש רשות פרטית והוא משמש לשתי החצרות, הרי יש לו